УДК 821.133.1-31.09:316.473
DOI https://doi.org/10.26661/2414-1135-2026-103-17

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ БІНАРНОЇ ОПОЗИЦІЇ «СВОЇ» – «ЧУЖІ» В ПОВІСТІ А. ГАВАЛЬДА «L'ÉCHAPPÉE BELLE»

Павлюк О. О.
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри викладання другої іноземної мови
Запорізький національний університет
вул. Університетська, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0002-7821-5269
helen.pavlyuk@gmail.com

Салтикова Т. О.
викладач кафедри викладання другої іноземної мови
Запорізький національний університет
вул. Університетська, 66, Запоріжжя, Україна
orcid.org/0000-0001-6085-302X
t.saltykova2016@gmail.com

Ключові слова: *семантична опозиція, ментальна одиниця, концепт, вербалізація, мовні засоби вираження.*

Дослідження фундаментальних семантичних опозицій сприяють більш ґрунтовному опису концептуальної та мовної картин світу. Однією з таких опозицій є бінарна опозиція «свої» – «чужі». Мета нашої статті полягає в дослідженні особливостей бінарної опозиції «свої» – «чужі» на матеріалі повісті А. Гавальда «L'Échappée belle». Поставлена мета зумовлює виконання таких завдань: виявлення кола «своїх» і «чужих»; визначення мовних одиниць, які прямо чи опосередковано здатні вербалізувати ментальну інформацію, закладену в концептах «свої» і «чужі»; опис і аналіз наповнення вищеназваної опозиції; характеристика ціннісного наповнення та визначення ролі вербалізаторів концептів «свої» і «чужі» в тексті повісті А. Гавальда.

Об'єктом дослідження є сучасна французька повість, розповідь про чудово проведені вихідні дні, про зустріч старшого брата Симона з Лолою і Гаранс, улюбленими сестрами, про їхню втечу з сімейного свята та поїздку до молодшого брата Венсана, про їхні спільні спогади, про їхнє життя. Предметом дослідження є мовні засоби вираження ментальних одиниць «свої» і «чужі», котрі перебувають у бінарній опозиції, що реалізується в межах одного етносу, на матеріалі сучасного прозового літературного твору А. Гавальда «L'Échappée belle».

У тексті повісті вербалізовано бінарну опозицію «свої» – «чужі», яка містить ментальну інформацію, що експліцитно та імпліцитно реалізується через мовні засоби її вираження. Проаналізована на матеріалі повісті бінарна опозиція «свої» – «чужі» має аксіологічний характер, у «своїх», які оцінюються виключно позитивно, визначено такі зв'язуючі ланки, як «родинна спорідненість», «спільно проведені у дитинстві роки» і «спільні спогади про дитинство», «духовна близькість», «однакове виховання», «спільні погляди, переконання, інтереси». Все це відсутнє у «чужих», які сприймаються переважно прохолодно або негативно. «Своє коло» відображається лексемами: l'équipage, le clan, les cadets de Gascogne, de Carbon et de Castel-je-ne-sais-plus-où, le camp, l'équipe тощо. «Свої» намагаються вишитовхнути зі «свого кола» будь-якого «чужого», «чужі» представляються як «інакші», не такі, як «свої».

REPRESENTATION OF THE BINARY OPPOSITION "US" VS. "THEM" IN A. GAVALDA'S NOVEL "L'ÉCHAPPÉE BELLE"

Pavliuk O. O.
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Second Language Teaching Department
Zaporizhzhia National University
Universytetska str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0002-7821-5269
helen.pavlyuk@gmail.com

Saltykova T. O.
Lecturer at the Second Language Teaching Department
Zaporizhzhia National University
Universytetska str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0001-6085-302X
t.saltykova2016@gmail.com

Key words: *semantic opposition, mental unit, concept, verbalisation, linguistic means of expression.*

Studies of fundamental semantic oppositions contribute to a more thorough description of the conceptual and linguistic representation of the world. One such opposition is the binary opposition "Us" vs. "Them". This article aims to analyse the characteristics of this opposition based on the material from A. Gavalda's novel "L'Échappée belle". To achieve the set goal, the following tasks must be implemented: identifying the circles of "Us" and "Them"; determining the linguistic units that can directly or indirectly verbalise the mental information embedded in the concepts of "Us" and "Them"; describing and analysing the content of the aforementioned opposition; characterising the value content; and determining the role of the verbalisers of the concepts of "Us" and "Them" in the novel by A. Gavalda.

The object of the study is a modern French novel, the story of a wonderful weekend spent by the older brother, Simon, with his beloved sisters, Lola and Garance, their escape from a family holiday, their trip to visit their younger brother, Vincent, and their shared memories and life experiences. The subject of the study is the linguistic means of expressing the binary opposition of the mental units "Us" and "Them", within the same ethnic group, using the modern prose literary work "L'Échappée belle" by A. Gavalda as material.

The text verbalises the binary opposition "Us" vs. "Them", which contains mental information that is realised explicitly and implicitly through linguistic expression. Analysed in the context of the story, the binary opposition "Us" vs. "Them" has an axiological character. "Us" is evaluated exclusively positively and the following connecting links are identified: "family relationships", "years spent together in childhood", "common childhood memories", "spiritual closeness", "similar upbringing", "common views, beliefs and interests". All of these are absent from the "Them", who are mostly perceived negatively or with indifference. "Our circle" is reflected by the lexemes l'équipage, le clan, les cadets de Gascogne, de Carbon et de Castel-je-ne-sais-plus-où, le camp, l'équipe, etc. "Our circle" tries to exclude any "stranger" from their group, and "others" present themselves as "different" from "our circle".

Постановка проблеми. На сучасному етапі одним із актуальних питань, що викликає дискусії серед когнітологів, є проблема ментальних і вербальних репрезентацій. Поняття «своє» і «чуже» притаманні всім людям, властиві повсякденному життю, присутні в літературі, мистецтві, науковому мисленні, вони наявні в усіх культурах, через них формуються ціннісні орієнтири, а

отже, зазначена опозиція носить універсальний характер. Слід зауважити, що дослідження фундаментальних семантичних опозицій сприяє більш ґрунтовному опису концептуальної та мовної картин світу. Однією з таких опозицій є бінарна опозиція «свої» – «чужі».

У *Великій українській енциклопедії* зазначено, що бінарна опозиція є універсальним принципом пізнання, організації знакових систем і властивістю людського мислення, що полягає у сприйнятті та описі світу через парні, семантично протилежні категорії [1].

Дослідження опозиції «своє» – «чуже» ведуться переважно в контексті приналежності до того чи того етносу, свідомості етносу, етнічної стереотипізації, проблематики виникнення можливих утруднень під час комунікації між представниками різних культур тощо. Це розвідки таких науковців, як С.П. Бєлавін, О.В. Кицан, Г. Ковальова, К.С. Мальцева, Т.О. Мороз, О.О. Селіванова, Т.Ф. Семашко. До вивчення бінарної опозиції «свій» – «чужий», «свої» – «чужі» або «своє» – «чуже» у художній семантиці звертаються у своїх роботах О.П. Дубчак, Л.В. Йолкіна, Т.В. Кузнєцова, Г.Й. Несмінчук, І.А. Насмінчук, А.О. Новиков, Л.Ф. Присяжнюк, К. Сандига, І.О. Стаднік, Т.В. Шевченко, К.М. Шуненкова та інші.

Вивчаючи опозицію між різними етнокультурними групами, К.С. Мальцева стверджує, що будь-яка культура починається від розбиття світу на внутрішній («свій») та зовнішній («їхній») простір, а вже інтерпретація цього бінарного поділу залежить від типології культури, при тому, що сам по собі розподіл належить до універсалій [Мальцева, 2002, с. 9].

Слід підкреслити, що бінарність є одним із найважливіших принципів категоризації дійсності. На важливість контексту, від якого залежить опозиція «свій» – «чужий», а отже, на розстановці акцентів, від яких залежить, у якому вимірі відбудеться зазначене протиставлення: національному чи соціальному, наголошує Л.В. Йолкіна. «Свій» і «чужий» простір може бути зумовленим приязним чи ворожим ставленням до індивіда, або бути чужий йому, тобто тим, до якого слід призвичаюватись, який необхідно підкорити або підлаштуватися під нього [Йолкіна, 2016, с. 117].

Розглядаючи бінарні концепти, вчені доходять висновку, що такі концепти являють собою поєднання рівноправних членів, які співіснують у вигляді певної антонімічної пари, лівий член такої опозиції маркований позитивно, а правий характеризується негативно-оцінним маркуванням. Відношення між членами такої опозиції характеризуються наявністю таких ознак як асиметричність, наявність спільної інтегральної ознаки, приналежність до одного концептуального поля, природна аксіологічність, бінарний тип відношень на понятійному, образному та ціннісному рівнях [Щербина, Гоца, 2014, с. 158].

Мета нашої статті полягає в дослідженні особливостей формування бінарної опозиції «свої» – «чужі» у повісті А. Гавальда «*L'Échappée belle*». Поставлена мета зумовлює виконання таких **завдань**: виявити коло «своїх» та «чужих»; визначити мовні одиниці, які прямо чи опосередковано здатні вербалізувати ментальну інформацію, закладену в концептах «свої» і «чужі»; описати та проаналізувати наповнення вищеназваної опозиції; схарактеризувати ціннісне наповнення та роль вербалізаторів концептів «свої» і «чужі» в тексті повісті А. Гавальда «*L'Échappée belle*».

Об'єкт дослідження – повість сучасної французької письменниці А. Гавальда, розповідь про чудово проведені вихідні дні, про зустріч старшого брата Симона з улюбленими сестрами Лолою і Гаранс і братом Венсаном, спогади про їхнє дитинство, роздуми про їхнє життя. У тексті повісті вербалізовано бінарну опозицію «свої» – «чужі», яка містить ментальну інформацію, що експліцитно та імпліцитно реалізується через мовні засоби її вираження. **Предметом** дослідження є мовні засоби вираження ментальних одиниць «свої» і «чужі», котрі перебувають у бінарній опозиції, що реалізується в межах одного етносу на матеріалі сучасного прозового літературного твору А. Гавальда «*L'Échappée belle*».

Виклад основного матеріалу дослідження. Розглядаючи концептуальну опозицію «свій» – «чужий» в аспекті етнічної стереотипізації Т.Ф. Семашко вважає її однією з базових в освоєнні дійсності, що вписується в науку про людину як когнітивна структура, яка моделює уявлення про світ, а також неподільною структурою, між членами якої існує нерозривний зв'язок і взаємна залежність, оскільки людська свідомість, принаймні на сучасному етапі, не може оперувати лише одним із цих двох понять [Семашко, 2014, с. 241–242].

Можна стверджувати, що усвідомлення «свого» і «чужого» відбувається також у межах родини, де воно базується на зіставленні та розмежуванні її членів. Сприйняття іншої людини формується крізь призму власних уявлень про світ, життєвого досвіду, виховання та індивідуального світосприйняття. На цілісності структури опозиції «свій / чужий» наголошує також Т.О. Мороз, оскільки кожен із компонентів цієї опозиції доповнює один одного [Мороз, 2022, с. 11]. На всюдисутність тенденції розподілу на «своїх» та «чужих» у сприйнятті людей, властивої всім культурним спільнотам, вказує К.С. Мальцева: «Своїми ми вважаємо людей, належних до ін-групи, з якими ми шукаємо взаємин; тим часом чужі до

ін-групи не належать, і тому їх тримають на певній відстані» [Мальцева, 2002, с. 8].

Коло «своїх» у повісті представлено двома братами і двома сестрами – це Симон, Венсан, Лола і Гаранс. Саме остання з них ділиться з нами цією історією і спогадами про дитинство. Вона згадує всіх разом і кожного окремо. «Свої» ідеалізуються, так, наприклад, Симон, єдиний хлопчик, який міг відремонтувати ксерокс у мерії: *Le seul garçon qui savait réparer la photocopieuse de la mairie.* У дитинстві він стриманий, коректний, чутливий, Симон Ларьо, який нікому не докучав: *Simon Lariot, le discret Simon Lariot, qui a toujours mené son petit bonhomme de chemin avec grâce et sans embêter personne*. Дорослий Симон так само стриманий, коректний. Симона обожнюють абсолютно всі: *Nous l'adorons. ...Oui, nous l'adorons. Tout le monde l'adore d'ailleurs. Nos nounous, ses institutrices, les profs, ses collègues de bureau, ses voisins... Tout le monde*. Отже, «свої» вирізняються певною обраністю, вони не такі, як інші, вони кращі за інших, їх всі обожнюють.

Симон, старший брат, уявляється Гаранс інопланетянином, можливо, прибульцем із Венери, адже він ніколи не нервує, ні про кого не каже нічого поганого і нікого не засуджує: *Mon frère ne s'énerve jamais, ne dit jamais de mal de personne, ne connaît pas la malveillance et ne juge pas son prochain. Mon frère est d'une autre planète. Un Vénusien peut-être...*

Молодший брат Венсан також видається Гаранс дещо схожим на інопланетянина, вона називає його місячним П'єро, Марсіанином: *Notre Pierrot lunaire, notre Martien, notre petit frère, notre Vincent à nous*.

Старшу сестру, Лолу, Гаранс обожнює, оскільки та її не судить, а сприймає такою, якою вона є: *Elle ne me juge pas. Elle me prend comme je suis,* а також за те, що та її панькає, підтримує, хвалить: *Lola me gâte. Elle tient le rideau quand je suis dans la cabine d'essayage, me dit toujours que je suis belle et que non, pas du tout, ça ne me fait pas un gros cul*.

Старші діти завжди опікувались молодшими. Колись, під час Тур де Франс, старші – Симон і Лола – купили п'ятдесят багетів, зробили з них сандвічі, а продавши їх, витратили зароблені гроші на всіх, придбавши іграшки для жартів і розіграшів, шістдесят «Малабарів», але також купили окремі подарунки для молодших: скакалку для Гаранс, трубу для Венсана і ще останній комікс Йоко Цуно: *Ils sont allés acheter cinquante baguettes et ont vendu des sandwichs à tour de bras. Avec les sous, ils se sont acheté des farces et attrapes, soixante Malabar, une corde à sauter pour moi, une petite trompette pour Vincent et le dernier Yoko Tsuno*.

У цій четвірці є багато спільного – того, що їх об'єднує – спільні дитячі спогади та плани на майбутнє. Коли вони були малими і весело проводили час на килимі у своїй кімнаті, слухаючи музику та цілуючи Симона по-сестринськи в ніс, він робив для них домашні завдання, а вони, молодші, уявляли своє майбутнє: *Quand nous étions petites, affalées sur la moquette de sa chambre, en train d'écouter ses disques et en lui taxant des becs pendant qu'il faisait nos devoirs, nous nous amusions à imaginer notre avenir*. Ще в дитинстві вони пророкували старшому брату, що він попадеться якійсь мимрі, вони заздалегідь не любили його майбутню обраницю: *«Toi, tu es tellement gentil que tu te feras mettre le grappin dessus par une chieuse»*. Ще не знаючи її, вони завчасно ревнували до неї.

«Свої» та «чужі» гостро протиставляються в повісті. «Чужі» не сприймаються, відторгаються «своїми». Показовим є несприйняття обома сестрами Карін, дружини їхнього старшого брата. Можливо, це пов'язане з тим, що невістка «інакша», не така, як вони. Гаранс наводить великий перелік відмінностей Карін, прикладів її неприйнятної для «своїх» поведінки, характеризує молоду жінку розмовним іронічним висловом *c'est tout un poème*, тобто як таку, яка потребує тривалих та докладних пояснень.

Уживання означеного артикля перед іменами людей (*la Carine)* надає висловлюванню негативного або зневажливого відтінку фамільярності; наодинці Гаранс з неприязню згадує невістку: *Encore ce matin, dans la glace, je m'étais prévenue en agitant l'index : Garance, pas d'histoire avec la Carine, hein ?*

Стосунки між «своїми» і «чужими» напружені. На початку поїздки під час зустрічі з Карін Гаранс одразу відчуває агресію з її боку: *Je n'étais pas encore assise, une fesse en l'air et la main sur la portière, que ma belle-sœur m'agressait déjà… C'est ça ta robe ? Sourcille-t-elle en avisant le chiffon roulé en boule sur mes genoux*. Репліки Гаранс сповнені іронії, у спілкуванні між молодими жінками відчуваються суперечності та протистояння.

Незважаючи на роки шлюбу з Симоном, Карін залишається «чужою», проте Гаранс припускає, що невістка, пройшовши стажування в їхній родині, могла б навчитися життю, але потім згадує, що вона виховувалась своїми батьками, живчиками Жаком і Франсіною Моліну, які так само постають як «чужі»: *Souvent je me dis que je devrais la prendre en stage chez moi quelques jours pour lui apprendre la vie. ...Et puis je me souviens qu'elle a été élevée par les sémillants Jacques et Francine Molinoux au fond d'une impasse dans la banlieue résidentielle du Mans...*

Спочатку сестри всіма силами намагалися сподобатися невістці, заслужити її прихильність, щоб

вона до них ставилась, як до рідних, «своїх»: *On lui a promis qu'on viendrait toujours faire nos emplettes chez elle dorénavant et on était même prêtes à lui donner du docteur ou du professeur Lariot Molinoux pour qu'elle nous ait à la bonne.* Але її характер виявився для них неприйнятним.

«Чужа», невістка, на думку Гаранс, дуже передбачувана: *Ma belle-sœur Carine est assez prévisible.* Крім того, в її поведінці відчуваються певна штучність і удаваність: Карін втішається кавою без кофеїну, додаючи до неї замінник цукру: *Et, plongée dans un abîme de perplexité, elle se console en tournant longtemps son sucre sans sucre au fond de son café sans caféine*. Гаранс наводить приклади проявів снобізму та лицемірства невістки: *Ma belle-sœur Carine a fait pharmacie mais préfère qu'on dise médecine, donc elle est pharmacienne mais préfère qu'on dise pharmacien, donc elle a une pharmacie mais préfère qu'on dise une officine*; її надмірна пристойність, соціальна і психологічна обмеженість, страх «випасти» з кола дозволеного виводять дівчину з себе: *Tu sais, Carine, déclarai-je solennellement, le jour où tu aimeras faire pipi dans l'herbe, tu seras beaucoup plus heureuse*.

Сестрам невістка видається зайвою, у обох присутнє бажання подратувати її, вколоти, засмутити, навести на роздуми, вони підкидають їй приводи для критики чи суперечки (*donner du grain à moudre*), дівчата намагаються донести до неї значущість її чоловіка. Можливо, через ревнощі до тої, яка забирає «члена їхньої команди»: *Mais c'est pour énerver ma belle-sœur. Ça n'a pas loupé d'ailleurs. Et c'est ce que j'aime bien avec elle ça ne loupe jamais. Je ricanais en me roulant en boule. Je venais de lui donner du grain à moudre pour le restant du trajet, à ma petite Carine*. Гаранс не приховує свої насмішки (*je ricanais*), вона говорить про невістку з іронією та сарказмом, для неї причиною її нелюбові до «Каріночки» (*ma petite Carine)* є раціональність та меркантильність цієї жінки, вона уявляє, як в голові невістки «запускається» лічильник: *J'entendais les rouages de son cerveau se mettre en branle… tiquetiquetic…. tiquetiquetic…*; *Elle se concentre, ferme les yeux, pense à son listing, calcule sa marge, déduit les taxes.* Обидві сестри полюбляють підтрунювати над невісткою, її жадкуватість їх дратує: *Maintenant, on aime bien la faire tourner en bourrique avec ça*.

На противагу соціально-активним, відкритим і життєрадісним Лолі і Гаранс Карін уявляється гіпергігієнічною, обсесивно охайною, гіперконсервативною й обмеженою. Вона постійно дезінфікує руки через страх мікробів: *Carine se désinfecte toujours les mains quand elle sort d'un lieu public. C'est à cause de l'hygiène. Parce que Carine, elle voit les microbes. Elle voit leurs petites pattes velues et leur horrible bouche.* Вона уникає поїздок в метро і не користується потягами, забороняє дітям сідати в транспорті і торкатись поручнів: *C'est la raison pour laquelle elle ne prend jamais le métro d'ailleurs. Elle n'aime pas les trains non plus. Elle ne peut pas s'empêcher de penser aux gens qui ont mis leurs pieds sur les fauteuils et collé leurs crottes de nez sous l'accoudoir. Elle interdit à ses enfants de s'asseoir sur un banc ou de toucher les rampes des escaliers.* Вона не водить своїх дітей на майданчики і до МакДональдзу, забороняє їм обмінюватись з іншими картками *Pokémon: Elle a du mal à les emmener au square. Elle a du mal à les poser sur un toboggan. Elle a du mal avec les plateaux des McDonald's et elle a beaucoup de mal avec les échanges de cartes Pokémon.* Вона страждає в закладах харчування, басейні, вони відлякують її антисанітарією: *Elle déguste avec les charcutiers qui ne portent pas de gants et les petites vendeuses qui n'ont pas de pince pour lui servir son croissant. Elle souffre avec les goûters communs de l'école et les sorties de piscine où tous les gamins se donnent la main avant de s'échanger leurs mycoses.* Будь-яка ситуація, пов'язана зі «спільним користуванням» чи фізичним контактом, викликає у неї дискомфорт і навіть страждання. Через все це вона здається «чужою», зайвою і в їхньому товаристві.

У своїй розповіді Гаранс представляє невістку як молоду жінку, яка має багато страхів, яка сприймає життя як виснажливе заняття: *Vivre, pour elle, est une occupation harassante.* Після одруження Симона перше знайомство з новими родичами також не справило позитивного враження. Поїздка до молодої родини засмутила сестер і брата, у них було враження, що вони втратили старшого брата: *Ni Lola ni Vincent ni moi n'avons prononcé la moindre parole pendant le trajet retour. Tous un peu tristes et chacun dans notre coin, nous devions probablement songer à la même chose. Que nous avions perdu notre grand frère et que la vie allait être bien plus ardue sans lui...*

«Чужою» є не тільки невістка, але також її батьки (*Jacques et Francine Molinoux*), можливо, через їхнє виховання ще більш «чужою» видається Карін. У цій родині є певні звички або особливості поведінки, що є неприйнятними для братів і сестер, особливо для Гаранс (*Ça ne sent pas bon du tout ce truc-là.),* а саме зверхність по відношенню до інших, вузькість мислення, вербальне насильство і відсутність етичних обмежень у мовленні, соціальна озлобленість, побутова ксенофобія і расизм: *« D'ailleurs, dans la famille de Carine, on a vite fait de se déboutonner au milieu du repas et de parler des Arabes. Le père de Carine, il dit les crouilles. Il dit : « Je paie des impôts pour que les crouilles fassent dix gamins. » Il dit : « J'te foutrais ça dans un bateau, et je te torpillerais toute*

cette vermine, moi... » Il aime bien dire aussi : « La France est un pays d'assistés et de bons à rien. Les Français sont tous des cons. » Et souvent, il conclut comme ça : « Moi, je travaille les six premiers mois de l'année pour ma famille et les six autres pour l'État, alors qu'on ne vienne pas me parler des pauvres et des chômeurs, hein ?! Moi je travaille un jour sur deux pour que Mamadou puisse engrosser ses dix négresses alors qu'on ne vienne pas me faire des leçons de morale ! »

До «чужих» відноситься чоловік Лоли, з яким у неї не склалось життя.

До кола «своїх» не можна також віднести батьків цієї четвірки – тих, хто не захотів або не зміг створити справжню сім'ю – Сім'ю з великої літери: *« la Famille avec un grand F majuscule, ça n'a jamais été exactement pour nous».* Гаранс дорікає їм за те, що справжньої сім'ї у них не існувало.

Настрій до «своїх» повертається, коли «чужі», такі далекі, як прибульці з космосу, витискаються з космічного корабля (*vaisseau spatial)*: *L'ambiance était revenue. Nous avions réussi à éjecter l'alien hors du vaisseau spatial*. *L'alien* – запозичення з латини alienus («чужий»), у сучасній французькій мові позначає «*1) Être venu d'ailleurs ; extraterrestre; 2) Au figuré. Personne étrangère à un milieu ; espèce animale ou végétale qui apparaît dans un milieu qui n'est pas le sien*» [Larousse], тобто «прибулець, чужинець, сторонній».

Чужим світом для «четвірки» є «інакші погляди на життя», снобізм, брехня, нещирість, жорстокість, грубість тощо. У характерах цієї четвірки багато спільного. Вони однаково не люблять свар під кінець званих обідів, уникають конфліктів, прямих зіткнень, вважаючи, що сили треба зберігати для більш цікавих боїв: *Simon est comme nous : il n'aime pas les engueulades de fin de banquet, redoute les conflits et fuit les rapports de force. Il prétend que c'est de l'énergie mal employée et qu'il faut garder ses forces pour des combats plus intéressants*.

Близькість між братами і сестрами базується не лише на кровній спорідненості, але й на духовній близькості: *Il y a plein de choses dans notre tête. ... Il y a la musique et les écrivains. Des chemins, des mains, des tanières. Des bouts d'étoiles filantes recopiés sur des reçus de carte bleue, des pages arrachées, des souvenirs heureux et des souvenirs affreux. Des chansons, des refrains sur le bout de nos langues. Des messages archivés, des livres massues, des oursons à la guimauve et des disques rayés. Notre enfance, nos solitudes, nos premiers émois et nos projets d'avenir*. Крім спільного набору генів, однакового виховання, одних і тих самих прочитаних у дитинстві книжок і переглянутих фільмів, багаторазово прослуханих і заспіваних пісень, як наслідок, у них спостерігається схожа поведінка, близькі інтереси, однакове бачення світу і ставлення до нього.

Зустрівшись знову, вони, як і раніше, мають про що поговорити, теми ті самі, що й багато років тому: *Nous avons parlé des mêmes choses qu'à dix ans, qu'à quinze ou qu'à vingt ans, c'est-à-dire des livres que nous avions lus, des films que nous avions vus, des musiques que nous avions entendues et des sites que nous avions découverts. De Gallica, de tous ces nouveaux trésors en ligne, des musiciens qui nous épataient, de ces billets de train, de concert ou d'excuse que nous rêvions de nous offrir, des expos que nous allions forcément rater, de nos amis, des amis de nos amis et des histoires d'amour que nous avions – ou pas – vécues.* З плином років теми їхніх розмов не змінилися, вони говорять про прочитані книги, інтернет-сайти, переглянуті фільми, почуті пісні, відвідані або невідвідані місця, про друзів, про любов, про багато інших речей.

«Своє коло» відображається лексемами: *l'équipage* (екіпаж), *le clan* (клан), *les cadets de Gascogne, de Carbon et de Castel-je-ne-sais-plus-où* (кадети Гасконі, кадети Карбона, якими командував *Alexandre Carbon de Biran de Castegeloux*), *le camp* (поле), де грає *l'équipe* (команда), у межах гри «за» і гри «проти»: *Elle ne jouait pas contre nous, elle jouait dans une ligue qui nous ennuyait un peu, la ligue* (ліга) тощо. Зі «свого кола» вони намагаються виштовхнути будь-якого «чужого»: *éjecter l'alien hors du vaisseau spatial*; (*le vaisseau spatial* – космічний корабель, тобто замкнений простір). «Чужими» в повісті виступають окремі інші, які не відповідають якостям «своїх».

Висновки. Проаналізована на матеріалі повісті А. Гавальда «*L'Échappée belle*» бінарна опозиція «свої» – «чужі» має аксіологічний характер. У «своїх», які оцінюються виключно позитивно, визначено такі зв'язуючі ланки, як «родинна спорідненість», «спільно проведені у дитинстві роки» і «спільні спогади про дитинство», «духовна близькість», «однакове виховання», «спільні погляди, переконання, інтереси». Все це відсутнє у «чужих», які сприймаються переважно прохолодно або негативно. «Чужі» представляються як «інакші», не такі, як «свої», до кола «чужих» потрапляють всі, хто не входить до четвірки. У перспективі вважаємо доцільним розглянути репрезентацію цієї бінарної опозиції на матеріалі інших творів А. Гавальда, а також у вивченні фразеологічних засобів репрезентації цієї опозиції.

ЛІТЕРАТУРА

1. інарна опозиція. *Велика українська енциклопедія*. URL: https://vue.gov.ua (дата звернення: 09.05.2026).
2. Йолкіна Л. Бінарна опозиція «свій» – «чужий» у малій прозі Володимира Леонтовича. *Нау-*

ковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство). 2016. № 2. С. 116–119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmduf_2016_2_24
3. Мальцева К. С. Опозиція «своє/чуже» як культурна універсалія. *Наукові записки НаУКМА : Теорія та історія культури.* 2002. Т. 20–21. С. 6–10. URL: https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/8550
4. Мороз Т. Опозиція «свій / чужий» у семантичній структурі польських паремій. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*. 2022. Vol. 57. Article 2544. URL: https://doi.org/10.11649/sfps.2544
5. Семашко Т. Межі дихотомії «свій» – «чужий» в аспекті етнічної стереотипізації. *Наукові записки ТНПУ*. *Серія «Мовознавство».* 2014. №2. С. 238–242. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUmz_2014_2_47
6. Щербина С. М., Гоца Н. М. Онтологічна сутність бінарних концептів та основні підходи до їх вивчення у сучасній лінгвоконцептології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. *Серія «Філологія».* 2014. № 13. С.157–160.
7. Gavalda A. L'Échappée belle. Paris : Le dillettante, 2009. 166 p.
8. Larousse. URL: https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/alien /186159 (дата звернення: 09.05.2026).

REFERENCES

1. Binarna opozytsiya [Binary opposition]. *Velyka ukrayins'ka entsyklopediya* [Great Ukrainian Encyclopedia]. Retrieved from: https://vue.gov.ua [in Ukrainian]
2. Yolkina, L. (2016). Binarna opozytsiya «sviy» – «chuzhyy» u maliy prozi Volodymyra Leontovycha [Binary oppositions «own» – «stranger» in the Volodymyr Leontovych small prose]. *Naukovyy visnyk Mykolayivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. O. Sukhomlyns'koho*. *Filolohichni nauky (literaturoznavstvo),* (2), pp. 116–119. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmduf_2016_2_24 [in Ukrainian]
3. Maltseva, K.S. (2002). Opozytsiya «svoye/chuzhe» yak kul′turna universaliya [The self/other opposition as a cultural universality]. *Naukovi zapysky NaUKMA: Teoriya ta istoriya kul'tury,* (20–21), pp. 6–10. Retrieved from: https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/8550 [in Ukrainian]
4. Moroz, T. (2022). Opozytsiia «sviĭ / chuzhyĭ» u semantychniĭ strukturi pol′s′kykh paremiĭ [The opposition «own / alien» in the semantic structure of Polish paremias]. *Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej*, (57), Article 2544. Retrieved from: https://doi.org/10.11649/sfps.2544 [in Ukrainian]
5. Semashko, T. (2014). Mezhi dykhotomii «sviĭ» – «chuzhyĭ» v aspekti etnichnoi stereotypizatsii [The boundaries of the «ours» – «alien» dichotomy in the aspect of ethnic stereotyping]. *Naukovi zapysky TNPU, Ser.: Movoznavstvo,* 2(24), pp. 238–242. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUmz_2014_2_47 [in Ukrainian]
6. Shcherbyna, S., Gotsa, N. (2014). Ontolohichna sutnist′ binarnykh kontseptiv ta osnovni pidkhody do yikh vyvchennya u suchasniy linhvokontseptolohiyi [The ontological essence of binary concept and main approaches to their study in modern linguoconceptology]. *Naukovyy visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiya*, (13), pp. 157–160 [in Ukrainian]
7. Gavalda, A. (2009). L'Échappée belle. Paris : Le dillettante. 166 p. [in French]
8. Larousse. Retrieved from: https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/alien/186159 [in French]

Дата першого надходження статті до видання: 08.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 10.08.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 18.11.2026